

Geachte |

Hierbij berichten wij u over de voornaamste bevindingen uit het onderzoek dat wij uitvoeren voor de gemeente Almere, onder dossiernummer 21806026.

Aanleiding

De aanleiding voor het onderzoek is een aantal chatberichten, die op woensdag 30 mei 2018 zouden zijn verzonden vanaf de (privé) smartphone van de heer T. Herrema, Wethouder, en gericht waren aan een journalist van Almere deze week, de heer M. Beijer. Verder zou er op maandag 4 juni 2018 rond 23.02 uur vanaf het toestel van de heer Herrema een korte spraakoproep zijn geweest naar de heer Beijer. De heer Beijer zou het gesprek hebben getypeerd als 'geen gewoon gesprek'. De heer Beijer heeft de heer Herrema vervolgens van de oproep op de hoogte gesteld en gewaarschuwd dat hij hier mee op moet passen omdat er eerder ook al enkele tekstberichten aan hem waren gestuurd. Vervolgens zou de heer Beijer hebben aangegeven dat hij vermoedde dat de verstuurd berichten en de ontvangen spraakoproep bewuste handelingen van de heer Herrema zijn geweest, omdat het volgens hem niet eenvoudig is om per ongeluk een spraakoproep via Facebook Messenger te starten.

Doelstelling en plan van aanpak

Het doel van het onderzoek was:

- Vaststellen welke berichten er, met betrekking tot de heer Beijer, zijn verstuurd en welke spraakoproepen er hebben plaatsgevonden in de periode van woensdag 30 mei tot en met vrijdag 8 juni 2018 vanaf de (privé) smartphone van de heer Herrema.
- Vaststellen of er, op basis van informatie in de smartphone, vóór 30 mei 2018 al contact is geweest met de heer Beijer.
- Indien mogelijk, vaststellen wat de inhoud van de eventueel aangetroffen (chat)berichten en spraakoproepen is geweest.
- Indien mogelijk, vaststellen of het versturen van de betreffende chatberichten en starten van de spraakoproep bewuste handelingen zijn geweest of dat dit ook per ongeluk heeft plaats heeft kunnen vinden.

Bevindingen

Voorafgaand aan het onderzoek aan de privé smartphone van de heer Herrema werd schriftelijk toestemming verkregen van de heer Herrema voor het uitvoeren van het onderzoek aan zijn telefoon.

Hierna werd met behulp van speciale software een forensische kopie gemaakt van de gegevens in de smartphone. Het onderzoek is hierna verdere uitgevoerd op basis van deze forensische kopie.

Woensdag 30 mei 2018

Tijdens het onderzoek werd vastgesteld dat er op woensdag 30 mei 2018 in de periode van 15.34 uur tot 17.22 via Facebook Messenger meerdere berichten werden verzonden tussen de heer Herrema en de heer Beijer. Het betreft daarbij de volgende berichten:

Datum/tijd	Verzonden door	Verzonden aan	Berichttekst
30-5-2018 15:34:31	De heer Beijer	De heer Herrema	Heb je het gelezen? Ben wel benieuwd naar je reactie. Wist je dit? Wat is de status?
30-5-2018 17:21:52	De heer Herrema		Cymbub
30-5-2018 17:21:52	De heer Herrema	De heer Beijer	Sticker id: 144885022352431

30-5-2018 17:21:55	De heer Herrema	De heer Beijer	Sticker id: 369239263222822
30-5-2018 17:22:02	De heer Herrema	De heer Beijer	

(Zie bijlage 1)

Het derde en vierde bericht uit het overzicht betreffen zeer waarschijnlijk icoontjes/smiley's. Welke icoontjes/smiley's dit zijn kon niet met zekerheid worden vastgesteld. Maar op basis van de vermelde 'sticker ID's' betreft het zeer waarschijnlijk een icoontje van een kat en van een 'thumbs up' (handje met duim omhoog). Dit wordt geconcludeerd op basis van informatie op twee verschillende websites.

<https://medium.com/kitchen-budapest/listicle-of-things-missing-from-facebook-messenger-chatbot-platforms-documentation-65d49fa54327>

en

<https://github.com/lhl/pusheen-stickers/tree/master/raw/pusheen>

(Zie bijlage 2)

Op welke locatie de smartphone zich bevond op het moment dat de bovenstaande berichten werden verzonden kon niet worden vastgesteld.

Maandag 4 juni 2018

Binnen de lijst met gebelde telefoonnummer op de smartphone werd een vermelding aangetroffen van een uitgaande spraakoproep naar een persoon, niet zijnde de heer Beijer, op maandag 4 juni 2018 om 22.53.43 uur. Dit gesprek had een gespreksduur van 7 minuten en 9 seconden.

Kort nadat dit gesprek was beëindigd werd om 23.01.23 uur dezelfde persoon nogmaals gebeld. Dit maal duurde de oproep slechts 23 seconden. Kort na het beëindigen van dit gesprek, werd vervolgens om 23.02.27 uur een uitgaande spraakoproep gestart met de heer Beijer, dit maal via Facebook Messenger. Dit gesprek duurde 11 seconden.

(Zie bijlage 3)

Onbekend is of het gesprek van 23.01 uur een bewuste spraakoproep betrof of dat ook dit een éézijdig gesprek is geweest, zoals de daarop volgende oproep naar de heer Beijer in ieder geval was.

De inhoud van de spraakoproepen kon op basis van de onderzochte smartphone niet worden vastgesteld.

Bovenstaande spraakoproepen hebben zeer waarschijnlijk plaatsgevonden op het gemeentehuis. Dit werd geconcludeerd op basis van enkele Whatsapp-berichten die tijdens het onderzoek werden aangetroffen en verzonden werden kort na de laatste spraakoproep (van 23.02 uur). Uit deze Whatsapp-berichten is op te maken dat de heer Herrema zicht heeft buitengesloten op het gemeentehuis (zie bijlage 3).

Dinsdag 5 juni 2018

Binnen de Facebook Messenger app op de smartphone werden enkele chatberichten aangetroffen, gedateerd dinsdag 5 juni 2018.

<i>Datum/Tijd</i>	<i>Van</i>	<i>Naar</i>	<i>Bericht</i>
05/06/2018 12:09:35	De heer Beijer	De heer Herrema	Dag Tjeerd Ik weet niet of je je ervan bewust bent dat je me gisteravond om 23.02 uur gebeld hebt via Messenger. Het was geen gewoon gesprek. Ik neem aan dat hier om een 'broekzakgesprek' gaat: een vergissing. Zeker ook omdat ik eerder deze week ook al berichten van je ontving (Cymbub...?) die niet voor mij kunnen zijn bestemd. Ik doe hier uiteraard niets mee, maar ik adviseer je om hier voorzichtiger mee om te springen. Volgende keer is het iemand anders...
05/06/2018 12:34:05	De heer Herrema	De heer Beijer	Ok dank voor de tip. Tegenwoordig kun je op zoveel manieren bellen whatsapp messenger. Kijk of ik die functie kan uitschakelen. Hoop niet dat je rode oortjes hebt gekregen.
05/06/2018 16:27:51	De heer Beijer	De heer Herrema	Het is best lastig om te bellen met Messenger. ik krijg sterk de indruk dat je het bewust hebt gedaan. Klopt dat?
05/06/2018 16:40:58	De heer Herrema	De heer Beijer	Nee hoor gewoon verkeers knopje inmiddels microfoon uitgeschakeld

Het betreft hier een chatgesprek tussen de heer Herrema en de heer Beijer waarin de heer Beijer verteld dat dat de heer Herrema hem de avond ervoor gebeld heeft en dat het waarschijnlijk een broekzakgesprek betreft.

De heer Herrema reageert hierop onder andere met de tekst 'Ik hoop niet dat je rode oortjes hebt gekregen.

In het tweede bericht van de heer Beijer geeft deze echter aan dat hij het vermoeden heeft dat de heer Herrema bewust heeft gebeld.

(Zie bijlage 4)

Eerdere chat-berichten tussen de heer Herrema en de heer Beijer

Tijdens onderzoek naar de chatberichten die verstuurd werden tussen de heer Herrema en de heer Beijer werd vastgesteld dat er voor woensdag 30 mei 2018 al eerder contact was tussen beide via Facebook Messenger. Het betrof daarbij zakelijk berichten zoals die verwacht zouden kunnen worden tussen een wethouder en een journalist. Er werden daarbij geen opmerkelijke

berichten aangetroffen. De betreffende berichten zijn niet bijgevoegd omdat de inhoud niet relevant is met betrekking tot de onderzoeksvragen van dit onderzoek.

Bewust of onbewust handelen

De vraag of het versturen van de verschillende chatberichten van woensdag 30 mei 2018 en het initiëren van de spraakoproep van 4 juni 2018 bewuste handelingen waren van de heer Herrema kan op twee manier worden beoordeeld. In algemene zin en specifiek voor deze casus.

In algemene zin kan gesteld worden dat het mogelijk is om onbewust handelingen uit te voeren op een smartphone. Dit kan in ieder geval veroorzaakt worden doordat het scherm van de telefoon door de gebruiker (per ongeluk) niet is uitgeschakeld en deze de smartphone vervolgens aan het scherm vastpakt. Onder andere afhankelijk van de hoeveelheid aanrakingen en de plaats op het scherm van de aanrakingen kunnen daardoor apps geopend worden en kunnen binnen die apps handelingen worden uitgevoerd. Het starten van een spraakoproep of het versturen van (willekeurige) tekst is dan in praktijk mogelijk.

Op basis van een praktijktest met een Apple iPhone lijkt het in de praktijk echter erg lastig om toetsaanslagen te genereren terwijl de telefoon in ontgrendelde toestand in een broekzak zit. Wel is het mogelijk dat toetsaanslagen worden gegenereerd op het moment dat de telefoon in ontgrendelde toestand in een broekzak wordt gestopt, waarbij er vingers het scherm aanraken.

Als we binnen de casus kijken naar de chatberichten die op woensdag 30 mei 2018 zijn verzonden vanaf de smartphone van de heer Herrema dan zien we dat het één woord betreft en 3 icoontjes/smiley's. Icoontjes/smiley's kunnen binnen het een chatvenster rechtstreeks gekozen worden uit een overzicht.

Voor het per ongeluk versturen van een chatbericht via Facebook Messenger zullen in de praktijk echter wel meerdere toetsen moeten worden ingedrukt. Daarbij is het zo dat na het ingeven van de eerste letter in het berichtenveld er standaard suggesties worden weergegeven voor woorden die met deze letter beginnen. Hierbij worden zowel woorden getoond die in het standaard woordenboek aanwezig zijn als ook woorden die door de gebruiker eerder zijn gebruikt en zijn toegevoegd aan het woordenboek. In praktijk zou zo met het indrukken van 3 toetsen een woord als bericht kunnen worden verzonden naar een contactpersoon binnen Facebook Messenger (de eerste letter, selecteren van een woord uit de woordsuggesties en het versturen van het woord).

Doordat er op woensdag 30 mei 2018 om 15.34 uur door de heer Herrema een Facebook chatbericht werd ontvangen van de heer Beijer werd de chatconversatie met de heer Beijer binnen de Facebook Messenger app bovenaan de lijst met chatconversaties geplaatst (meest recente conversatie). Hierdoor is in praktijk de kans waarschijnlijk groter dat juist deze chatconversatie wordt geopend, in het geval dat Facebook Messenger per ongeluk wordt geopend door willekeurige aanrakingen van het scherm.

Vlak voor het versturen van het woord "cymbub", op woensdag 30 mei 2018 om 17.21 uur, heeft de heer Herrema een notificatie ontvangen van de op zijn smartphone geïnstalleerde app van Omroep Flevoland. Het is daarom aannemelijk dat Herrema door deze notificatie zijn smartphone heeft gebruikt. Het is daardoor mogelijk dat het scherm van de smartphone daarna niet is uitgeschakeld en er daarna per ongeluk berichten zijn verstuurd aan de heer Beijer (zie bijlage 1).

Conclusie

In het algemeen kan gesteld worden dat het in de praktijk mogelijk is om per ongeluk gebruik te maken van een smartphone en daarbij onbewust berichten te versturen of spraakoproepen te initiëren.

Op basis van de gegevens die in de smartphone werden aangetroffen kan niet met zekerheid worden bepaald of de verzonden chatberichten en de spraakoproep bewust of onbewuste handelingen zijn geweest van de heer Herrema. Het is echter niet uit te sluiten dat het onbewuste handelingen zijn geweest. Dit scenario wordt ondersteunt door de bevinding dat de chatconversatie tussen de heer Herrema en de heer Beijer zeer waarschijnlijk bovenaan de lijst met chat-conversaties stond en daardoor sneller geopend zou kunnen worden in het geval dat er sprake was van onbewuste scherm-aanrakingen. Ook is aannemelijk dat de smartphone is gebruikt door de heer Herrema, kort voor het versturen van de chatberichten op woensdag 30 mei 2018 en voor het initiëren van de spraakoproep naar de heer Beijer op maandag 4 juni 2018. Op 30 mei 2018 werd namelijk kort voor het versturen van de chatberichten een notificatie werd getoond door de app van Omroep Flevoland. Op 4 juni 2018 werd kort voor de spraakoproep naar de heer Beijer een ander gesprek gevoerd.

De volgende medewerkers van Hoffmann Bedrijfsrecherche B.V. hebben het onderzoek uitgevoerd en deze rapportage opgemaakt:

R. Molenaar
Bedrijfsrechercheur Forensische IT

W.P. Loman ,
Senior bedrijfsrechercheur Forensische IT

Ondergetekende is vanuit zijn rol als leidinggevende eindverantwoordelijk voor dit onderzoek.

R.P.B. Mulder,
Unitmanager Bedrijfsrecherche